

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

Стрілець Аліна Вікторівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Облік і аналіз забезпечення товарами торгівельної мережі

071 «Облік і оподаткування»

Студента(ки) 4 курсу А. В. Стрілець

групи ОП-613

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А. В. Стрілець _____
(підпис) (ініціали та прізвище здобувача)

Керівник
_____ доцент, к.е.н. _____ О.І.Гриценко

Суми 2020

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему
«Облік і аналіз забезпечення товарами торгівельної мережі»
студентки Стрілець Аліни Вікторівни

Актуальність теми визначається тим, що товарні запаси підприємства є одним із найважливіших об'єктів обліку. Забезпечення оптимальності наявності і зростання прибутковості реалізації товарів вимагає постійного удосконалення системи їх управління, зокрема удосконалення методів управління та аналізу забезпечення і потреби в товарах, особливо формування облікової інформації стосовно наявності та руху товарів в торгівлі.

Метою написання даної кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації і методології обліку і аналізу наявності та визначення потреби у товарах.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і аналізу забезпечення товарами ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і аналізу забезпечення товарами торгівельної мережі.

При цьому застосовувались загальновідомі економічні методи та прийоми: бухгалтерське спостереження, порівняння, математичний, конкретизація, аналіз, статистико-економічний та інші.

Основний науковий результат роботи полягає у такому:

- підприємство має задовільний майновий стан, а показники рентабельності зменшились;
- коефіцієнти оборотності мають тенденцію до зменшення, а їх терміни обертання навпаки збільшуються, що є доказом зниження ефективності використання оборотних активів цілому, і зокрема товарів;

– ефективність використання оборотних активів на даному підприємстві є недостатньою і питання управління оборотними активами потребують удосконалення;

– облік наявності та руху товарів автоматизовано та ведеться у відповідності із чинним законодавством;

– з метою забезпечення контролю за рухом товарно-матеріальних цінностей запропоновано подавати звіт матеріально-відповідальної особи щоденно та відображати в ньому інформацію про план товарообороту, товарооборот з початку місяця, норматив товарних запасів, що дозволить оперативно реагувати на процес забезпечення товарними запасами;

– розглянуто проблему обліку транспортно-заготівельних витрат, які становлять незначну частку в складі первісної вартості та слід відображати у складі витрат звітного періоду на субрахунок 932 «Транспортно-заготівельні витрати» з подальшим закриттям на рахунок 79 «Фінансові результати»;

– запропоновано графік документообороту, який має забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців;

– складено прогноз обсягу оборотних активів на 2020 та 2021 роки з урахуванням фактору часу, за яким на підприємстві слід очікувати збільшення обсягу оборотних активів на 31,9 %, що є позитивною тенденцією для підприємства, яка вплине на підвищення рівня ділової активності.

Одержані результати можуть бути використані підприємством для покращення організації обліку та аналізу забезпечення товарами ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК».

Ключові слова: товари, товарні запаси, оборотність, первісна вартість, прогнозування.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 41 сторінці, зокрема список використаних джерел із 52 найменувань, розміщений на 4 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 2 рисунки, а також 3 додатків, розміщених на 3 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік

Рік захисту роботи – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВАРАМИ	9
1.1 Місце та значення товарів в торгівельній діяльності	9
1.2 Методичні основи аналізу товарних запасів підприємства	12
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ТОВАРІВ НА ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК».....	16
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.....	16
2.2 Організація первинного, аналітичного та синтетичного обліку товарів	19
2.3 Аналіз складу, структури та джерел фінансування товарів	23
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВАРАМИ ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК».....	27
3.1 Удосконалення організації обліку товарів	27
3.2 Прогнозування оборотних активів підприємства як напрямок удосконалення управління ними	29
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
ДОДАТКИ.....	42

ВСТУП

Торговельна діяльність здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності всіх форм власності при наявності у них сертифікатів на право здійснення такої діяльності. На сьогоднішній день важко знайти підприємство одним із видів діяльності якого не була б торговельна діяльність.

Функції торгівлі надто багатогранні, обширі й диференційовані. Торгівля вирішує важливі завдання, інформаційні та методологічні особливості яких виявляються на фоні загального механізму поширеного відтворювання. Цей механізм включає стадії відтворювання матеріальних благ, розподілення, обліку та їх споживання. Усі три стадії взаємозв'язані і утворюють динамічну систему, яка знаходиться у стані безперервних кількісних змін, структурних і функціональних перетворень.

В основі господарської діяльності підприємства знаходяться процеси придбання, зберігання і реалізації товарів. Тому основною метою бухгалтерського обліку в торгівлі є контроль за зберіганням товарів, своєчасним наданням керівництву підприємства інформації про товарообіг і валовий дохід; про стан товарних запасів і ефективності їх використання. У зв'язку з цим вивчення обліку товарів є досить актуальним.

Товарні ресурси займають найбільшу питому вагу у складі оборотних активів, шляхом реалізації яких підприємство отримує прибутки. Відповідно їх якісний та оперативний облік на підприємстві є невід'ємною частиною управління підприємство. Саме тому, тема удосконалення бухгалтерського обліку товарних ресурсів торговельного підприємства є найактуальнішою темою для вирішення задач забезпечення підприємства товарною масою.

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації і методології обліку і аналізу наявності та визначення потреби у товарах.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

- розглянути теоретичні основи організації обліку товарів на підприємствах торгівлі;
- розглянути законодавчу базу, що регламентує теоретичні засади організації обліку товарів, документальне оформлення надходження, реалізації товарних запасів;
- ознайомитися з організаційною структурою підприємства і провести аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства;
- провести аналіз ефективності використання оборотних активів на підприємстві, зокрема товарів;
- проаналізувати стан організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку товарів;
- сформулювати і запропонувати пропозиції щодо вдосконалення обліку та аналізу забезпечення підприємства товарами.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і аналізу забезпечення товарами ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і аналізу забезпечення товарами торгівельної мережі.

При написанні кваліфікаційної роботи бакалавра були використані законодавчо-нормативні акти України, положення, інструкції, наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених та практиків, опубліковані в різних літературних джерелах: монографіях, навчально-методичних посібниках, журналах, статтях. При цьому застосовувались загальновідомі економічні методи та прийоми економічного аналізу, а саме бухгалтерське спостереження, порівняння, математичний, конкретизація, аналіз, статистико-економічний та інші.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВАРАМИ

1.1 Місце та значення товарів в торгівельній діяльності

Слово «комерція» латинського походження (від лат.commercium), що означає «торгівля». Проте, слід відзначити, що в економічній літературі термін «торгівля» тлумачиться двояко.

Перше тлумачення трактується, як комерційна діяльність або ж торгівля у вузькому розумінні цього слова, а операції купівлі - продажу разом з виробничо-торговими процесами уособлюють комерційну діяльність або ж торгівлю в широкому розумінні цього слова.

Комерційну діяльність слід розглядати як одну з форм підприємницької діяльності, оскільки вона спрямована на задоволення купівельного попиту та отримання прибутку.

У сфері комерційної діяльності можуть мати місце два види процесів: торгіві та виробничо-торгові.

Торгові процеси спрямовані в основному на здійснення операцій купівлі-продажу з метою отримання прибутку. До них відносяться:

- вивчення та прогнозування купівельного попиту на товари;
- виявлення та вивчення джерел надходження товарів та їх постачальників;
- організація раціональних комерційних зв'язків із постачальниками товарів, включаючи укладання договорів (контрактів), розробку та надання заявок, організацію обліку та контролю за виконанням договірних зобов'язань;
- організація та технологія проведення оптової закупівлі товарів у різних постачальників;
- організація та технологія продажу товарів, включаючи форми та методи продажу товарів, умови їх застосування, якість обслуговування;
- рекламно-інформаційна діяльність із збуту товарів;

- формування товарного асортименту на складах та в магазинах, управління товарними запасами;
- сервісне обслуговування покупців.

І всі ці торгові процеси опосередковує бухгалтерський облік, оскільки саме в ньому формується інформація щодо наявності та руху товарів. Саме на підставі інформації з облікових реєстрів визначається потреба в товарах.

Саме накопичена в обліку інформація щодо витрат дозволяє виявити шляхи зниження витрат і як наслідок покращання ефективності господарської діяльності в цілому. Облікова інформація використовується також для підтримки балансу між пропозицією та попитом, розробки та досліджень товару, ціноутворення тощо.

Основну функція торгівлі можливо представити графічно (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Реалізація функцій торговельного підприємства

Підприємство як правило виконує й ряд допоміжних функцій: вивчення попиту споживачів, укладання договорів на постачання товарів, організація доставки товарів з місць їх виробництва, забезпечення зберігання товарів, формування товарного асортименту тощо.

Запаси є найбільш вагомою частиною активів підприємств, а особливо торговельних, тому дуже важливим є правильний облік товарів, визначення їх вартості, відображення в фінансовій звітності. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про товари і розкриття її у фінансовій звітності визначає положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Правильне розуміння застосування основних положень даного нормативного акту, дозволить розробити оптимальну політику управління

запасами, що є складовою частиною управління оборотними активами підприємства:

- аналіз динаміки розміру, складу і оборотності товарів в передплановому періоді, виявлення рівня забезпеченості обсягу виробничо-комерційної діяльності підприємства відповідними запасам, а також оцінка ефективності їх використання;

- визначення цілей формування запасів: забезпечення поточної діяльності, накопичення сезонних запасів, які забезпечують господарський процес в майбутньому періоді;

- визначення необхідної потреби в запасах ТМЦ, які включаються до складу оборотних активів (нормативи запасів розробляються в днях обороту тільки по запасах поточного зберігання (сезонні та інші види не нормуються);

- визначення необхідного обсягу фінансових засобів, які авансуються в формування товарно-матеріальних цінностей;

- мінімізація поточних затрат по обслуговуванню запасів;

- забезпечення вчасного залучення в господарський оборот лишків запасів товарно-матеріальних цінностей, що забезпечує вивільнення частини фінансових ресурсів, а також зниження розміру втрат товарно-матеріальних цінностей в процесі їх зберігання;

В умовах ринкової економіки підприємство самостійно визначає шляхи формування запасів, визначає облікову політику згідно з нормативними документами. Принципи обліку відповідають вимогам того господарського механізму, процеси якого він відображає та контролює.

Товар призначений для продажу або обміну. Він зараховується за первісною вартістю (сама вона є собівартістю товарів), яка включає витрати, пов'язані з придбанням товарів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для продажу: суми, що сплачуються згідно з договорами постачальнику; суми ввізного мита (при імпорті товарів); транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ), тобто витрат на заготівлю, вантажно-розвантажувальну роботу,

транспортування, страхування ризиків транспортування; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням товарів.

Таким чином формування первісної вартості залежить від джерела надходження.

1.2 Методичні основи аналізу товарних запасів підприємства

Будь-яке підприємство має функціонувати на основі економічних розрахунків щодо джерел формування майна та його використання. Особливої уваги набувають питання аналізу оборотних активів та товарів зокрема.

Завданнями аналізу товарів підприємства є вивчення змін, які відбулися в складі та структурі; їх якості та ефективності використання.

Аналіз товарних запасів нараховує етапи [5]:

- аналіз динаміки загального обсягу оборотних активів підприємства;
- аналіз динаміки складу оборотних активів підприємства в розрізі основних їх видів;
- аналіз оборотності та визначення потреби;
- розгляд основних джерел фінансування.

За результатами аналізу визначають загальний рівень ефективності управління товарами на підприємстві та виявляють напрями його підвищення в майбутньому періоді.

Найважливішим показниками оцінки ефективності використання товарів є швидкість обороту, тобто період, за який вони здійснюють оборот та обчислюється в днях.

Період обороту ($T_{об}$) розраховується як відношення добутку середньої вартості оборотних активів (\overline{OA}) на тривалість періоду (T), за який обчислюється оборотність, до чистого доходу від реалізації продукції ($ЧД$):

$$T_{об} = \frac{\overline{OA} \cdot T}{ЧД} \quad (1.1)$$

Середню вартість товарів можна розрахувати як середню хронологічну.

Чим менше тривалість одного обороту, тим швидше майно здійснює свій кругооборот та ефективніше використовується підприємством.

Для виявлення причин зниження загального періоду обороту товарів необхідно проаналізувати динаміку періодів обороту основних видів поточних активів, оскільки загальний показник оборотності дорівнює сумі періодів обороту за всіма видами оборотних активів.

Для характеристики ефективності використання товарів використовують коефіцієнти оборотності ($K_{об}$), що визначаються як відношення обсягу реалізованої продукції до середньої вартості оборотних активів в цілому або за елементами:

$$K_{об} = \frac{ЧД}{ОА} \quad (1.2)$$

Цей показник характеризує кількість оборотів, здійснених в середньому одиницею оборотних активів за період, що аналізується. Чим більше оборотів здійснюють оборотні активи, тим ефективніше вони використовуються.

При аналізі слід враховувати, що високе значення коефіцієнтів оборотності не обов'язково означає ефективне використання активів на підприємстві. Коефіцієнт може бути високий і тоді, коли підприємство не може мати достатньо запасів активів, за рахунок того, що воно виробляє недостатньо продукції або не може їх поновити.

Коефіцієнти оборотності також можуть бути визначені за окремими видами та елементами оборотних активів (запасів, дебіторської заборгованості, готової продукції).

Про відносне збільшення товарів або зниження попиту свідчить зниження коефіцієнту оборотності. У цілому, чим вище показник оборотності запасів, тим менше коштів зв'язано в цій найменш ліквідній статті оборотних активів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні активи й стійкішим є його фінансове становище.

Зменшення значення коефіцієнту оборотності запасів свідчить про уповільнення обороту запасів. За таких умов доцільно проаналізувати причини

надлишкового накопичення запасів та збільшення обсягів незавершеного виробництва, залишків готової продукції, відволікання активів з виробничого обороту.

Іноді для внутрішнього контролю даний показник визначається іншим, більш точним способом, за яким замість величини доходу від реалізації продукції використовують обсяг собівартості реалізованої продукції:

$$K_{обз} = \frac{СПП}{\overline{ЗВ}} \quad (1.3)$$

де $K_{обз}$ – коефіцієнт оборотності запасів;

$СПП$ – собівартість реалізованої продукції;

$\overline{ЗВ}$ – середня за період вартість запасів.

Для характеристики ефективності використання оборотних активів можуть використовуватись коефіцієнт ефективності (рентабельність (прибутковість)) оборотних активів. Він розраховується як відношення прибутку (операційного або чистого) до середньої вартості оборотних активів.

Здійснюючи аналіз ефективності використання оборотних активів, необхідно виділити основні чинники, які впливають на швидкість обороту оборотних активів.

На зміну оборотності в днях впливає низка факторів, серед яких факторами першого порядку є: зміни середніх залишків оборотних активів (кількісний фактор); зміни чистого доходу від реалізації (якісний фактор).

Економічний ефект у результаті прискорення оборотності оборотних активів виявляється у відносному вивільненні засобів з обороту, а також у збільшенні суми доходу від реалізації продукції і суми прибутку. Величину вивільнення оборотних активів можна визначити наступним шляхом:

$$E_{OA} = (T_{ОБ1} - T_{ОБ0}) \cdot чд_1 \quad (1.4)$$

де $чд_1$ – одноденний чистий дохід від реалізації продукції за звітній період;

$T_{ОБ1}, T_{ОБ0}$ – відповідно період обороту звітний і базисний.

Величину приросту обсягу реалізації продукції ($\Delta ЧД$) за рахунок прискорення оборотності активів можна визначити за формулою:

$$\Delta ЧД = (K_{об1} - K_{об0}) \cdot \overline{OA_1} \quad (1.5)$$

де $K_{об1}; K_{об0}$ – коефіцієнти оборотності оборотних активів відповідно за звітній та базисний період.

Вплив оборотності оборотних активів на прибуток ($\Delta ЧП$) розраховують за наступною формулою:

$$\Delta ЧП = ЧП_0 \cdot \frac{K_{об1}}{K_{об0}} \quad (1.6)$$

де $ЧП_0$ – чистий прибуток базисного періоду.

Уповільнення оборотності оборотних активів призводить до залучення додаткових коштів для продовження господарської діяльності підприємства хоча б на рівні минулого року. Це негативно відбивається на фінансовій стійкості і платоспроможності підприємства. Обсяги додаткового залучення коштів в оборот визначаються аналогічно відносному вивільненню.

Таким чином, здійснення послідовного аналізу оборотних активів дозволить об'єктивно оцінити фінансово-господарську політику, яка склалася на підприємстві, і в разі потреби її коригування з метою відповідності сучасній ринковій ситуації.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ТОВАРІВ НА ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК»

2.1 Загальна фінансово-господарська характеристика діяльності

ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» зареєстроване у 2002 році і діє на основі приватної власності. У своїй діяльності підприємство керується Господарським кодексом, іншим законодавчими нормативами України та статутом. Підприємство створено з метою отримання прибутку. Метою діяльності підприємства є здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку.

Предметом діяльності підприємства є: виробництво виробів з бетону (бетонна бруківка, стінові блоки, тротуарна плитка, дорожні бордюри, перемички, різноманітні декоративні елементи та інше); виробництво бетонних сумішей готових до виробництва; оптова та роздрібна торгівлі непродовольчими товарами; оптова та роздрібна торгівля будівельними матеріалами; ремонтно-будівельні і монтажні роботи житлових і нежитлових будівель і споруд.

Основними видами продукції ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» є стінові блоки, тротуарна плитка, дорожні бордюри, перемички, різноманітні декоративні елементи та інше.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства та їх динаміка за період з 2017 до 2019 рр. подані в таблиці 2.1.

Аналізуючи дані таблиці 2.1 слід зазначити, що відбувається поступове збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2019 році відносно до 2017 року, а в 2018 році зафіксовано спад даного показника. Отже, чистий дохід у 2017 році склав – 45360 тис.грн, у 2018 році – 43465 тис. грн., у 2019 році – 47427 тис.грн. Це свідчить про розширення масштабів виробництва та збільшення обсягів реалізації продукції, а також про розширення ринків збуту продукції підприємства та посилення його ринкових позицій.

Таблиця 2.1 – Фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» та їх динаміка за період 2017–2019 рр.

Показник	Рік			Відхилення (+/-) 2019 р. до 2017р.
	2017	2018	2019	
	сума, тис.грн.	сума, тис.грн.	сума, тис.грн.	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	45360	43465	47427	2067
Собівартість реалізованої продукції	33548	31862	35065	1517
Валовий прибуток	11812	11603	12362	550
Чистий прибуток (збиток)	-198	-256	20	218
Власний капітал	7552	7013	7033	-519
Позиковий капітал	9827	11764	13224	3397
Необоротні активи	6742	6149	5642	-1100
Оборотні активи	10637	12628	14615	3978

Так загалом за період аналізу собівартість мала тенденцію до збільшення, а саме на 1517 тис. грн., що пояснюється збільшенням витрат на виробництво продукції у зв'язку із розширенням масштабів господарської діяльності. Тенденцію до зростання має і валовий прибуток, що відповідно збільшився на 550 тис. грн. Дана ситуація є результатом розширення ринку збуту. Також, спостерігається не значне збільшення отриманого чистого прибутку підприємства за аналізований період, що загалом збільшився на 218 тис. грн. Але слід зазначити, що підприємство в 2017 та 2018 році зазнало збитків.

Власний капітал підприємства, згідно даних таблиці 2.1, зменшується і у 2019 році його значення дорівнювало 7033 тис. грн., що менше ніж у 2017 році на 519 тис. грн. Це свідчить про зменшення можливості фінансування діяльності підприємства за рахунок власних джерел.

Позиковий капітал з 2017 по 2019 роки значно збільшився. Так у 2017 році він склав 9827 тис. грн., у 2018 році – 11764 тис. грн., у 2019 році – 13224 тис. грн. За весь аналізований період він зріс на 3397 тис. грн., що свідчить про збільшення обсягів фінансування за рахунок позикових ресурсів.

Необоротні активи за весь аналізований період зменшилися на 1100 тис. грн. Причиною зменшення вартості необоротних активів є зменшення вартості

основних виробничих фондів. Така тенденція свідчить про скорочення виробничих потужностей підприємства.

Оборотні активи зросли за три роки на 3978 тис.грн., що пов'язано з розширенням виробництва.

Отже, виходячи із вище проаналізованих даних, можна зробити висновок, що фінансово-господарська діяльність ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» є недостатньо ефективною. За аналізований період для даного підприємства є характерним збільшення масштабів його господарської та виробничої діяльності, що призвело до покращення показників прибутковості діяльності.

Наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є аналіз показників ділової активності. Для аналізу даних показників ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» використаємо дані, що наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за 2017 – 2019 рр.

Показник	Рік			Відхилення (+ . -) 2019 р. до 2017 р.
	2017	2018	2019	
Коефіцієнт оборотності активів	2,75	2,40	2,43	-0,32
Термін обертання активів, дні	130	150	148	12
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,16	4,72	4,48	-1,68
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	58	76	80	22
Фондовіддача	2,53	2,36	2,55	0,02
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	5,82	5,96	6,75	0,93

Дані таблиці 2.2 свідчать, що коефіцієнт оборотності активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за звітний період має тенденцію до зменшення і у 2019 році дорівнював 2,42, що на 0,32в.п. менше ніж у базовому році. Зниження значення даного показника характеризує неефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Відповідно термін обертання активів підприємства за 2017-2019 рр. збільшився на 12 днів, що є негативним моментом в діяльності товариства.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обертання кредиторської заборгованості за аналізований період, розширення або зниження кредиту, що надається підприємству. Даний коефіцієнт має тенденцію до зменшення та означає, що підприємство збільшує обсяги покупок в кредит. Строк погашення кредиторської заборгованості збільшився в 2019 році в порівнянні з 2017 роком на 22 дні. Це свідчить про те, що термін погашення кредиторської заборгованості збільшується.

Фондовіддача характеризує ефективність використання основних засобів підприємства. Даний коефіцієнт має тенденцію до незначного збільшення, що свідчить про достатньо ефективне використання основних засобів на підприємстві.

Отже, показники ділової активності свідчать про недостатньо ефективне використання фінансових ресурсів підприємства.

2.2 Організація первинного, аналітичного та синтетичного обліку товарів

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється з використанням комп'ютерної програми «1-С Бухгалтерія», що зручно та ефективно. Основна маса товарів надходить від постачальників. Документами, які регламентують надходження товарів на склад, а також розрахунки з постачальниками, є договори, в яких обумовлюються умови поставки.

Для документального оформлення руху товарів на підприємствах торгівлі використовуються наступні первинні документи (таблиця 2.3).

Приймання товарів на підприємстві здійснюється матеріально відповідальною особою на підставі супровідних документів. При прийманні товару, особа яка його приймає звіряє фактичну наявність товарів із зазначеною у супровідних документах

Таблиця 2.3 – Супровідні документи з обліку товарів на підприємстві

Зміст господарської операції	Рахунок-фактура	Накладна	ТТН	Сертифікат якості	Податкова накладна	Платіжне доручення	Договір	Заява	Акт інвентаризації	Довіреність
Придбання товарів на умовах розрахунку	+	+	+	+	+	+	+			+
Безкоштовне отримання товарів		+	+	+	+		+			+
Отримання товарів в результаті їх внесення до статутного капіталу		+	+	+	+	+		+		
Оприбуткування залишків									+	
Вибуття товарів (реалізація, продаж)	+	+	+	+	+	+	+			
Безкоштовна передача товарів		+	+	+	+		+			
Вибуття у результаті крадіжки, псування									+	

Послідовність документального оформлення надходження товарів від постачальника наведено на рис.2.1.

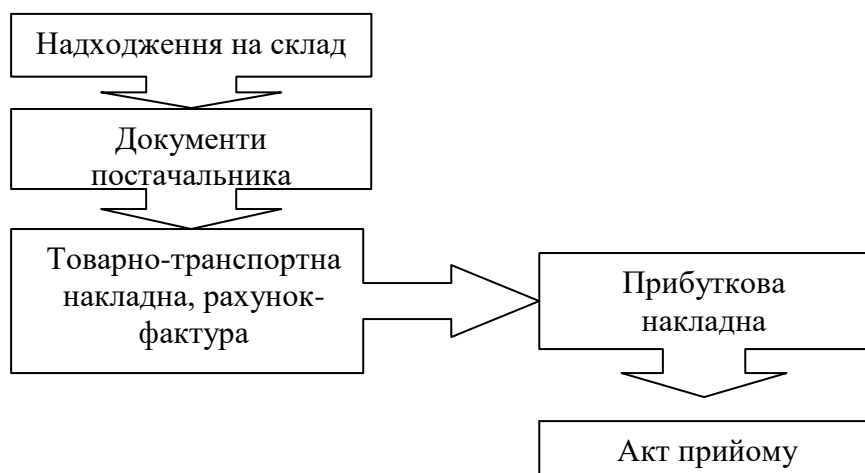

Рисунок 2.1 – Документальне оформлення надходження товарів від постачальника.

Як вже зазначалося, то облік на данному підприємстві автоматизований, тому у загальному випадку операція придбання товарів в системі 1С: Бухгалтерія включає такі етапи:

– заключення договору з контрагентом-постачальником на поставку товарів;

– акцептування рахунку, пред'явленого постачальником;

– виплата авансу постачальнику;

– надходження товарів на склад;

– реєстрація податкової накладної постачальника;

– повернення постачальнику товари;

– повернення грошей від постачальника за повернений товар.

Для відображення в обліку операцій, пов'язаних з придбанням товарно-матеріальних цінностей у типовій конфігурації передбачений документ «Прибуткова накладна».

Усі первинні документи складаються, зберігаються та виправляються у відповідних журналах.

Суть аналітичного бухгалтерського обліку товарів полягає в тому, що на кожний вид матеріальних цінностей відкривається аналітичний рахунок, в якому об'єкти обліку відображаються за їх кількістю (за прийнятими одиницями виміру) і сумою вартості (за прийнятою системою оцінки).

Аналітичні рахунки групуються за групами матеріалів, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами, за синтетичними рахунками бухгалтерського обліку і субрахунками. Відповідно до прийнятих на підприємстві групувань матеріальних цінностей дані за аналітичними рахунками узагальнюються в оборотних відомостях. У системі 1С-підприємство аналітичний облік організовується за допомогою спеціального механізму субконто. З аналітичного обліку по рахунку 282, можна отримати інформацію залишків та оборотів по конкретному виду товарів.

Таким чином, всі господарські операції пов'язані з рухом товарів оформляються відповідними первинними документами. Такі документи обробляються за допомогою комп'ютерної програми 1С:Бухгалтерія. Аналітичний облік ведеться за місцем їх зберігання та за окремими видами у натуральних і вартісних показниках.

Що стосується товарно-заготівельних витрат (ТЗВ), то вони безпосередньо включаються до купівельної вартості товарів та обліковуватися на субрахунку 282.

Облік операцій з придбання товарів за грошові кошти наведено в таблиці 2.4. Отже, товари обліковуються у момент їх оприбуткування за первісною вартістю. У випадку купівлі товарів за грошові кошти, собівартість придбання включає в себе витрати пов'язані з придбанням товарів і доведення їх до стану в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Таблиця 2.4 – Бухгалтерський запис придбання товарів у постачальника.

№ п/п	Назва операції	Дебет	Кредит	Сума, грн..
1	2	3	4	5
1	Оприбутковано товар на склад від постачальника за купівельною вартістю без ПДВ	282	631	520
2	Відображена сума ПДВ по придбаному товару	644	631	104
3	Отримана податкова накладна	641	644	520
4	Здійснена оплата постачальнику	631	311	624

Можливий варіант коли підприємство спочатку сплачує постачальнику вартість товарів, а потім їх отримує. Облік операцій з придбання товарів за грошові кошти, якщо перша подія – передоплата постачальнику наведено в таблиці 2.5.

Що стосується реалізації товарів, ТОВ «БОЛЬЩОЙ ВОСТОК» реалізує товари на підставі договорів купівлі-продажу.

Таблиця 2.5 – Бухгалтерський запис придбання товарів у постачальника, якщо здійснено передоплату

№ п/п	Назва операції	Дебет	Кредит	Сума, грн..
1	2	3	4	5
1	Перераховано гроші постачальнику за ще не отриманий товар	631	311	624
2	Виникає податковий кредит по ПДВ	641	644	104
3	Оприбутковано товар на склад від постачальника за купівельною вартістю без ПДВ	282	631	520
4	Відображена сума ПДВ по придбаному товару	644	631	104

Якщо здійснюються разові поставки то реалізація може здійснюватися без укладання письмового договору, але на підставі виписаних рахунках-фактур.

Відображення в обліку операцій, пов'язаних з реалізацією товарів наведено таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Бухгалтерські записи реалізації товарів покупцю.

№ п/п	Назва операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Списана купівельна вартість товарів, визначена за методом ФІФО	902	282	1265
2	Відображена в складі прибутку виручка від реалізації товарів за продажними цінами	361	702	1600
3	Відображено ПДВ	702	643	266,67
4	Віднесено суму доходу (виручки від реалізації) за мінусом ПДВ на збільшення фінансового результату від основної діяльності	702	791	1600
5	Списана собівартість реалізації	791	902	1265
6	Надійшла на поточний рахунок оплата від покупця	311	361	1600

Товари реалізує за продажною вартістю, яка є ціною на ці товари. Для кожного покупця на підприємстві встановлюється свій розмір націнки. В суму націнки входять прибуток і товарно-заготівельні витрати.

Синтетичний облік відображається у машинограмі оборотно-сальдовий баланс. В ній по кожному рахунку занесено сальдо на початок періоду (місяць), обороти по дебету та кредиту, сальдо на кінець періоду.

2.3 Аналіз складу, структури та джерел фінансування товарів

Під складом оборотних активів розуміють сукупність окремих елементів, а під структурою оборотних активів розуміють питому вагу вартості окремих статей в загальній сумі оборотних коштів.

Проаналізувавши дані таблиці 2.7 видно, що в цілому розмір оборотних активів збільшився і це свідчить про збільшення випуску за окремими видами продукції, постійному використанні запасів, введення нової, більш сучасної переробки матеріалів.

Таблиця 2.7 – Склад та структура запасів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за 2017 – 2019 рр.

Показники	Роки						Відхилення 2019 р. до 2017 р. (+,-)	
	2017		2018		2019		тис. грн	%
	тис. грн.	%	тис грн.	%	тис. грн.	%		
Виробничі запаси	1097	67,3	1539	73,7	1501	69,9	404	2,6
Незавершене виробництво	500	30,7	526	25,2	581	27,2	81	-3,5
Готова продукція	5	0,3	4	0,2	5	0,2	-	-0,1
Товари	27	1,7	19	0,9	58	2,7	31	1,0
Разом	1629	100,0	2088	100,0	2145	100,0	516	X

Виробничі запаси у 2017 році склали 1097 тис. грн., (67,3 %), а в 2019 році збільшилася частка на 2,6 % і це дорівнювало 1501 тис. грн. Їх відсоткова частка у загальному обсязі запасів склала 69,9 % загального розміру запасів.

У 2017 році незавершене виробництво складало 500 тис. грн., або 30,7 % від загального розміру запасів, а в 2019 році сума збільшилась в абсолютному значенні до 581 тис. грн., і при цьому зменшилася питома вага до 27,4 %. Готова продукція у 2017 році становила 5 тис. грн. відсоткова частка становила 0,3 % від загального розміру запасів. У 2019 році її розмір також склав 5 тис. грн., але питома вага дещо зменшилася, а саме на 0,1 % і становила 0,2 %.

Обсяг товарів має тенденцію до збільшення. Якщо в 2017 році їх сума становила 27 тис. грн. (1,7 % загальної суми), то в 2019 році її розмір збільшився на 31 тис. грн. і склав 58 тис. грн. або 2,7 %.

Показники ефективності використання оборотних активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за 2017 – 2019 рр. наведені в таблиці Б.1 додатку Б.

Дані таблиці Б.1 свідчать, що на підприємстві спостерігається зменшення коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 0,67. В 2019 він склав 3,59, а в 2017 р. – 4,26. Це свідчить про зменшення кількості обертів оборотних коштів за аналізуємий період. Термін оборотності оборотних коштів відповідно дорівнював у 2019 році – 100 днів, а у 2017 році – 84 день. Отже збільшення

даного періоду свідчить про зниження ефективності використання оборотних коштів на підприємстві за період з 2017 по 2019 роки.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів відображає число оборотів запасів на підприємстві за аналізований період. Даний коефіцієнт має тенденцію до зменшення. Так у 2017 році його значення дорівнювало 27,85, а у 2019 році – 16,35, отже зменшується кількість обертів запасів і це характеризується уповільненням темпів використання та реалізації запасів підприємства. Термін оборотності матеріальних запасів за 2017 – 2019 рр. збільшився на 9 днів, що свідчить про зниження ефективності використання матеріальних запасів на підприємстві.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів характеризує величину оборотних коштів на 1 грн. реалізованої продукції. За період аналізу значення даного показника збільшилося на 0,08 п. і у 2019 році дорівнювало 0,31. Такі зміни свідчать про погіршення використання оборотних активів, оскільки збільшився обсяг оборотних активів, що припадає на одну гривню реалізованої продукції.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства. За 2017–2019 рр. цей показник збільшився з 0,61 до 0,72 і це відповідає типу виробництва і забезпечує можливість ритмічного, безперебійного виробництва.

Як видно з розрахунків, підприємство за період 2017 – 2018 рр. оборотні активи використовувало неефективно. Про це свідчать всі показники збитковості, які за період з 2017 по 2018 роки мали від'ємне значення. У 2019 році підприємство отримало прибуток, а отже рентабельність оборотних активів і матеріальних запасів мала позитивне значення, що свідчить про підвищення рівня ефективності їх використання.

Операційний цикл на підприємстві склав у 2017 році – 65 днів, а у 2018 році – 104 дні, а у 2019 році – 110 днів. Тобто тривалість періоду між вкладанням коштів у запаси та отриманням грошових коштів від реалізації готової

продукції збільшилася на 45 днів за звітний період. Дані результати свідчать про погіршення ділової активності на підприємстві та відносно неефективну політику управління дебіторською заборгованістю і запасами.

Не менш важливим показником є тривалість фінансового циклу, який характеризує організацію фінансування виробничого процесу. З економічної точки зору фінансовий цикл являє собою частину операційного циклу, не профінансовану за рахунок безпосередніх учасників виробничого процесу. У 2017 році фінансовий цикл складає 9 дні, а у 2019 році – 14 днів, тобто збільшення показника склало 5 днів. Збільшення даного показника є негативною тенденцією й свідчить про зниження ефективності управління оборотними активами підприємства.

Отже, за даними проведеного аналізу можна зробити висновок, що ефективність використання оборотних активів на даному підприємстві є недостатньою і питання управління оборотними активами потребують удосконалення.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВАРАМИ ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК»

3.1 Удосконалення організації обліку товарів

З метою ефективної побудови системи обліку товарів на підприємстві нами проведено аналіз наявності та руху товарів. На сьогодні існує проблема щодо ефективності використання, особливостей розподілу та списання транспортно-заготівельних витрат, тому гостро піднімається проблема вдосконалення обліку товарів і транспортно-заготівельних витрат.

Оскільки ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» є торгівельним підприємством, його основними активами є товарні запаси, які потрібно мати в достатній кількості. Характерною особливістю товарних запасів є їх подальший продаж в одному операційному циклі, а тому продані товари мають постійно поповнюватися.

ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» несе незначні транспортно-заготівельні витрати. Зазвичай у таких випадках ці витрати включаються безпосередньо до первісної вартості придбаних товарів. Проте придбання одного конкретного виду товарів відбувається досить рідко. Як правило, за одним транспортним документом придбаються товарно-матеріальні цінності не тільки різні за найменуванням, а й за одиницею виміру, купівельною вартістю, вагою, сортом тощо. Тому розподіл незначної суми транспортно-заготівельних витрат між видами придбаних товарів є складним і не доцільним. У такому разі пропонується понесені накладні витрати відображати не як елемент собівартості придбаних цінностей, а як витрати звітного періоду.

Саме відображення транспортно-заготівельних витрат у складі витрат звітного періоду вирішить проблему їх обліку на підприємстві.

Для цього пропонується до рахунку 93 «Витрати на збут» відкрити такі субрахунки:

- 931 «Витрати на збут»;

- 932 «Транспортно-заготівельні витрати».

За дебетом субрахунку 932 «Транспортно-заготівельні витрати» відображатимуться витрати, понесені при придбанні товарів, а за кредитом – їх списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

До складу транспортно-заготівельних витрат пропонується включати витрати: на заготівлю; зі страхування ризиків; перевезення; суму нарахованої заробітної плати та ЄСВ; вартість паливно-мастильних матеріалів; тощо.

У складі інших витрат автоматично будуть відображатися всі інші витрати, які були понесені при придбанні товарів і які не мають безпосереднього відношення до їх заготівлі або перевезення.

Отже, облік названих вище витрат доцільно вести не тільки на окремому рахунку, а й у розрізі відкритих субрахунків.

На досліджуваному підприємстві є певні недоліки в організації документообігу: по-перше – це відсутність графіку документообігу. Як відомо на нього впливають особливості господарських операцій та їх облікового оформлення, структура підприємства та облікового апарату. У графіку має бути передбачена особлива, притаманна лише для підприємства схема документообігу. Саме тому нами було розроблено графіка документообороту руху товарів (додаток В).

Найбільш поширеною формою оперативної звітності на базовому підприємстві матеріально-відповідальних осіб є товарний звіт. Він є важливим документом для контролю за станом зберігання товарних запасів, їх рухом і збереженням. Товарний звіт складається матеріально-відповідальною особою у 2-х екземплярах, один з яких разом з документами (накладними), підтверджуючими надходження та вибуття товарів, здають в бухгалтерію підприємства, а інший, з розпискою в прийомі звітності залишається у матеріально-відповідальної особи. В звіт записують кожен документ, вказуючи його дату, номер, найменування поставника чи отримувача, вартості товарів і тари. Кожний документ у товарному звіті записується в окрему строку.

Вибір терміну подання залежить від розміру підприємства , а також від інших конкретних умов. На підприємстві такий звіт подається один раз на місяць. Збільшення строку подання звіту послаблює контроль за рухом товарних запасів, призводить до нерівномірної загрузки апарата бухгалтерії. Тому на даному підприємстві необхідно змінити строки подання звіту матеріальних осіб.

Пропонується подавати звіт щоденно, для забезпечення більш досконалого контролю за рухом товарно-матеріальних цінностей та своєчасного визначення потреби в товарах. Саме і товарному звіті вважаємо за потрібно розмістити такі реквізити: план товарообороту, товарооборот з початку місяці, норматив товарних запасів. Ці реквізити дозволять отримувати інформацію про реалізацію товарів на певну дату та оперативну реагувати на процес забезпечення товарними запасами.

Отже, запропоновані вдосконалення первинних документів мають покращити процес документообігу на підприємстві, а графік документообороту має забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців.

3.2 Прогнозування оборотних активів підприємства як напрямок удосконалення управління ними

Процес прогнозування є органічною складовою процесу планування та передбачає побудову прогнозів, здатних показати можливі напрями майбутнього розвитку підприємства, розглянутої в тісній взаємодії з його внутрішнім і зовнішнім середовищем.

У основу якісних методів покладені експертні оцінки фахівців в сфері прийняття рішень: наприклад, методи експертних оцінок, висновки, моделі очікування споживача (опитування клієнтів).

Досліджуючи залежність обсягу оборотних активів підприємства від фактору часу необхідно побудувати лінійну форму зв'язку. Саме лінійна форма

зв'язку допоможе виявити як саме результативна ознака (обсяг оборотних активів підприємства) змінюється під впливом факторної ознаки рівномірно. Лінійна форма зв'язку має вигляд [31]:

$$Y_x = a_0 + a_1 X \quad (3.1)$$

де Y_x – результативна ознака;

X – факторна ознака;

a_0 і a_1 – параметри рівняння.

Параметри рівняння зв'язку визначають за способом найменших квадратів складеної і розв'язаної системи двох рівнянь з двома невідомими [49]:

$$\begin{cases} na_0 + a_1 \sum_{i=1}^n x = \sum_{i=1}^n y \\ a_0 * \sum_{i=1}^n x + a_1 \sum_{i=1}^n x^2 = \sum_{i=1}^n xy \end{cases} \quad (3.2)$$

де n – число членів у кожному з двох порівнюваних рядів;

$\sum x$ – сума значень факторної ознаки;

$\sum y$ – сума значень результативної ознаки;

$\sum x^2$ – сума квадратів значень факторної ознаки;

$\sum xy$ – сума добутків значень факторної і результативної ознак.

Через наведену вище систему рівнянь отримаємо необхідні нам параметри рівняння [31]:

$$a_0 = \frac{\sum X^2 \sum Y - \sum X \sum XY}{n \sum X^2 - \sum X \sum X}, \quad (3.3)$$

$$a_1 = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{n \sum X^2 - \sum X \sum X} \quad (3.4)$$

Для достовірності побудови у подальшому прогнозу щодо вартості оборотних активів підприємства необхідно провести оцінку напряму та щільності зв'язку за допомогою лінійного коефіцієнта кореляції.

Індекс кореляції вказує на щільність залежності між показниками. Значення індексу кореляції коливається в межах від -1 до $+1$. Додатне значення відповідає прямому зв'язку між ознаками, а від'ємне – зворотному. Прямий зв'язок свідчить про те, що із зростанням значення факторної ознаки відбувається зростання й результуючого показника, і навпаки, при зниженні розміру факторної ознаки відбувається й зниження результуючого показника. Зворотній зв'язок, свідчить про різні напрямки змін факторної та результуючої ознаки. У таблиці 3.1 наведено дані для оцінки щільності зв'язку.

Таблиця 3.1 – Шкала оцінки лінійного коефіцієнта кореляції

Зв'язок	Лінійний коефіцієнт кореляції	
	Прямий зв'язок	Зворотній зв'язок
Слабкий	0,1 ... 0,3	-0,1 ... -0,3
Середній	0,3 ... 0,7	-0,3 ... -0,7
Щільний	0,7 ... 0,99	-0,7 ... -0,99

Щільність зв'язку (r) розраховується за допомогою наступних формул [31]:

$$\sigma_x = \sqrt{\overline{X^2} - (\overline{X})^2}, \quad (3.5)$$

$$\sigma_y = \sqrt{\overline{Y^2} - (\overline{Y})^2}, \quad (3.6)$$

$$r = \frac{\overline{XY} - \overline{X} * \overline{Y}}{\sigma_x \sigma_y} \quad (3.7)$$

Якщо результати прогнозу вказують на сильний зв'язок між обсягом оборотних активів підприємства та фактором часу, то це свідчить про отримання достовірних результатів яким можна довіряти та базуючись на них обирати необхідну політику управління (помірну, консервативну чи агресивну).

Для проведення прогнозування використаємо дані щодо обсягу оборотних активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за останні чотири роки та визначимо їх розмір на два наступні періоди (2020 та 2021 роки) з урахуванням фактору часу. Дані обсягу оборотних активів підприємства наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Динаміка обсягу оборотних активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» станом на 2016 – 2019 рр.

Показник	2016р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Обсяг оборотних активів, тис. грн.	7786	10637	12628	14615

Вважаємо, що маємо лінійну форму зв'язку, коли результативна ознака (обсяг оборотних активів) змінюється під впливом факторної ознаки (фактор часу) рівномірно.

Розрахунок лінійної залежності розміру оборотних активів підприємства від фактору часу наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Розрахунок лінійної залежності оборотних активів підприємства від фактору часу

Рік	Час (X)	Обсяг оборотних активів, тис.грн. (Y)	X ²	XУ	Y ²
2016	1	7786	1	7786	60621796
2017	2	10637	4	21274	113145769
2018	3	12628	9	37884	159466384
2019	4	14615	16	58460	213598225
Разом	10	45666	30	125404	546832174
Середнє значення	2,5	11416,5	7,5	31351	136708043,5

За допомогою проведення проміжних обрахунків у таблиці 3.4 визначимо необхідні дані для побудови рівнянні регресії:

Через систему рівнянь (див. формулу 3.2) отримаємо необхідні нам параметри рівняння та обчислимо їх (див. формули 3.3–3.4). Звідси отримаємо необхідні параметри рівняння регресії:

$$a_0 = \frac{30 * 45666 - 10 * 125404}{4 * 30 - 10 * 10} = 5797,$$

$$a_1 = \frac{4 * 1254104 - 10 * 45666}{4 * 30 - 10 * 10} = 2247,8$$

Тоді лінійне рівняння регресії зв'язку між часом та розміром оборотних активів підприємства матиме вигляд:

$$Y_x = 5797 + 2247,8X.$$

Дані лінійного рівняння свідчать, що з кожним періодом часу обсяг оборотних активів підприємства буде збільшуватися. Таким чином, у прогнозованих п'ятому та шостому періодах, які співпадають із 2020 та 2021 роками, обсяги оборотних активів матимуть тенденцію до збільшення.

Розрахуємо прогнозні значення оборотних активів підставивши їх у отримане лінійне рівняння регресії.

Таким чином, прогнозована вартість оборотних активів підприємства ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» складе:

– станом на 2020 рік

$$Y_{2016}^* = 5797 + 2247,8 * 5 = 17036(\text{тис.грн})$$

– станом на 2021 рік

$$Y_{2017}^* = 5797 + 2247,8 * 6 = 19283,8(\text{тис.грн})$$

Прогноз обсягу оборотних активів на період до 2021 рр. наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Прогнозування показника обсягу оборотних активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» станом на період до 2021 рр.

Рік	Період	Обсяг оборотних активів підприємства, тис. грн.
2016	1	7786,0
2017	2	10637,0
2018	3	12628,0
2019	4	14615,0
2020	5	17036,0
2021	6	19283,8

Прогнозне значення оборотних активів підприємства станом на 2020 рік складає 17036 тис. грн, у 2021 році – 19283,8 тис. грн., тоді як у 2019 році їх вартість дорівнювала 14615,0 тис. грн. Тобто, за даний рік прогнозується збільшення вартості оборотних активів підприємства на 4668,8 тис. грн. Отже, за даними проведеного прогнозу, керівництву ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» слід очікувати збільшення обсягу оборотних активів на 31,9 %, що є позитивною тенденцією для підприємства, оскільки така тенденція буде впливати на підвищення рівня ділової активності суб'єкта господарювання.

Для перевірення достовірності прогнозу щодо розміру оборотних активів підприємства, необхідно оцінити напрям та щільність зв'язку. Цей захід здійснюється за допомогою обчислення лінійного коефіцієнта кореляції.

Розрахуємо за допомогою наведених вище формул (3.5 – 3.7) щільність зв'язку між часом та розміром валового прибутку підприємства:

$$\sigma_x = \sqrt{7,5 - (2,5)^2} = 1,118,$$

$$\sigma_y = \sqrt{136708043,5 - (11416,5)^2} = 2524,197$$

Звідси:

$$r = \frac{31351 - 2,5 * 11416,5}{1,118 * 2524,197} = 0,99$$

Дані розрахунків свідчать, що зв'язок між періодом часу та розміром оборотних активів підприємства – прямий та щільний. Прямий напрямок зв'язку між факторною та результуючою ознаками вказує на те, що з спливанням часу збільшується балансова вартість оборотних активів підприємства, отже наведений аналіз показав високий вплив часу на розмір оборотних активів.

ВИСНОВКИ

Найбільш розповсюдженим видом діяльності є торгівля. Питання, розглянуті в роботі є актуальними, оскільки облік саме товарів, як основних оборотних активів для торгівельного підприємства має високу ступінь важливості.

Підводячи підсумок проведеного аналізу фінансового стану ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за період з 2017 по 2019рр., відзначаємо:

- підприємство має задовільний майновий стан;
- господарська діяльність підприємства не є достатньо ефективною оскільки показники рентабельності зменшились;
- показники ефективності використання оборотних активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за 2017–2019 рр. свідчать, що коефіцієнти оборотності за всіма видами оборотних активів мають тенденцію до зменшення, а їх терміни обертання навпаки збільшуються, що є доказом зниження ефективності використання оборотних активів цілому, і зокрема матеріальних запасів та дебіторської заборгованості на підприємстві;
- про погіршення стану використання оборотних активів свідчать і інші показники, а саме коефіцієнт завантаження оборотних активів, що збільшується за період аналізу і свідчить про збільшення обсягу оборотних активів, що припадає на одну гривню реалізованої продукції;

Отже, за даними проведеного аналізу можна зробити висновок, що ефективність використання оборотних активів на даному підприємстві є недостатньою і питання управління оборотними активами потребують удосконалення.

Дослідивши первинний та аналітичний облік руху товарів нами встановлено, що облік товарів здійснюється у сумовому вираженні та кількісному вираженні. Основний бухгалтерський облік ведеться на комп'ютері з використанням програми „1С підприємство”.

В цілому можна сказати, що бухгалтерський облік на підприємстві

ведеться професійно з урахуванням усіх вимог дійсного законодавства, але існують певні недоліки.

Нати було розглянуто проблему звітності матеріально-відповідальної особи. Звіт на підприємстві подається один раз на місяць. Для забезпечення більш досконалого контролю за рухом товарно-матеріальних цінностей нами було запропоновано подавати звіт щоденно.

Що стосується вдосконалення обліку то нами було розглянуто проблему обліку транспортно-заготівельних витрат та шляхи її вирішення. Питання вдосконалення обліку товарів і транспортно-заготівельних витрат сьогодні є досить актуальним. У зв'язку з цим пропонується їх облік здійснювати на субрахунку 932 «Транспортно-заготівельні витрати», відкритому до рахунку 93 «Витрати на збут», з подальшим закриттям на рахунок 79 «Фінансові результати».

Викладені підходи щодо вдосконалення обліку витрат, пов'язаних з придбанням товарно-матеріальних цінностей не суперечать чинним нормативним документам, не змінюють суті рахунків бухгалтерського обліку, дають змогу спростити облік транспортно-заготівельних витрат та здійснювати контроль за станом, складом та зміною їх розміру для прийняття необхідних управлінських рішень.

На досліджуваному підприємстві є певні недоліки в організації документообігу: по-перше – це відсутність графіку документообігу. Як відомо на нього впливають особливості господарських операцій та їх облікового оформлення, структура підприємства та облікового апарату.

Нами запропоновано до впровадження графік документообороту, який має забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців.

Для проведення прогнозування були використані дані щодо обсягу оборотних активів ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за останні чотири роки з метою визначення їх розміру на два наступні періоди (2020 та 2021 роки) з урахуванням фактору часу. Дані лінійного рівняння свідчать, що з кожним періодом часу обсяг оборотних активів підприємства буде збільшуватися. Так,

прогнозне значення оборотних активів підприємства станом на 2016 рік складає 17036 тис. грн, у 2020 році – 19283,8 тис. грн., тоді як у 2019 році їх вартість дорівнювала 14615,0 тис. грн. Тобто, за даний рік прогнозується збільшення вартості оборотних активів підприємства на 4668,8 тис. грн. Отже, за даними проведеного прогнозу, керівництву ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» слід очікувати збільшення обсягу оборотних активів на 31,9 %, що є позитивною тенденцією для підприємства, оскільки така тенденція буде впливати на підвищення рівня ділової активності суб'єкта господарювання.

Таким чином, дослідивши поточну ситуацію та виявивши подальші тенденції щодо збільшення обсягу оборотних активів на підприємстві ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК», можна зробити висновок поліпшення стану його оборотних активів, що позитивно вплине на фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоусова І. Методи обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 9. – С.3-6.
2. Бондарева О. Валові витрати: придбання ПММ. *Бухгалтерія*. 2004. №10(581). – С.78-79.
3. Бородкин А. О формировании и учете себестоимости продукции в рыночных условиях. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2002. №3. – С.32-41.
4. Бутинець, Ф. Ф., Бухгалтерський управлінський облік : навчальний посібник. Житомир. : ЖІТІ, 2000. 448с.
5. Бутинець, Ф.Ф., Івахненко С.В. Інформаційні системи бухгалтерського обліку : Підручник для студентів вищих навчальних закладів; 2-е вид., перероб. і доп. Житомир : Рута, 2002. 544с.
6. Буцкая, А. А. Учет производственной себестоимости в условиях реформирования бухгалтерского учета на Украине на современном этапе. Проблемы формування і розвитку фінансово-кредитної системи України : Збірник наукових статей. Х. : Штрих.– 2002. 274с.
7. Бахрушина М. А., Бухгалтерський управленческий учет : Учебник 3-е изд., доп. и пер. М. : Л., 2004. 576 с.
8. Внутрішня торгівля України: проблеми і перспективи розвитку : монографія / І.М. Копич , О.О. Нестуля та ін. Львів : «Новий Світ – 2000», 2019. 565 с.
9. Воронова Е. Ю. Влияние прямых и косвенных затрат на формирование себестоимости. *Финансовый бизнес*. 2002. №4. – С.49-55.
10. Врублевський Н. Д., Управленческий учет издержек производства и себестоимости продукции : учеб. пособ. М.: Перспектива, 2004. 376 с.
11. Гнилицька, Л. Удосконалення обліку витрат на освоєння і розробку нової продукції в приладобудуванні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. №10. – С.45–49.
12. Голов С. Ф., Управлінський облік : підручник. : К., 2003. 704 с.
13. Головин Н. Система учета и калькулирования себестоимости продукции (работ, услуг). *Дебет-Кредит*. 2003. №42. – С.18-20.

14. Головин Н. Система учета и калькулирования себестоимости продукции (работ, услуг). *Учет расходов*. 2003. 44. – С.18-20.
15. Гриценко О. І., Скорба О.А. Креативне мислення в обліку як передумова ефективності бізнесу. *Інфраструктура ринку*. Одеса, 2018. №25. – С. 813-818. – URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/135.pdf. (дата звернення: 15.11.2019).
16. Гриценко О.І., Горохова В.М. Актуальні питання аналізу витрат на якість обслуговування як передумова ефективності бізнесу. *Інфраструктура ринку*. Одеса, 2019. №29. – URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/29-2019>. (дата звернення: 10.11.2019).
17. Гришко Н. В. Ієрархічна структура функціональної системи калькулювання та обліку витрат. *Економіка. Фінанси. Право*. 2006. №10. – С. 3-6
18. Демченко Т. А. Дослідження основних концепцій оцінки активів. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. №3. – С. 97-103
19. Дорош Н.І., Аудит: методологія і організація : підручник. Київ : Знання, 2005. 370 с.
20. Косянчук Т.Ф., Лук'янова В.В., Швид В.В., Швець Л. П., Доберчак Н. І. Економічна діагностика: Навчальний посібник. Львів: Новий Світ – 2000, 2019. 452с.
21. Гальків Л.І., Лутчин Н.П., Москаль Б.С. Економічна статистика: Навчальний посібник. 3-тє видання. Львів: Новий Світ – 2000, 2019. 400 с.
22. Карпова Т. П., Управленческий учет : учебник 2-е изд., перераб. и доп. М.: ЮНИТИ, 2004. 351 с.
23. Кожинов В. Себестоимость продукции в прошлом и настоящем. *Финансовый бизнес*. 2008. № 1. – С. 23-35
24. Котлярів Є., Іванов Ю. Попутна продукція при калькулюванні собівартості. *Бухгалтерія*. 2001. №32/1 (447). – С.45-48.
25. Кузнєцова, С. Організація облікової служби на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. №9. – С.16-21

26. Лаврикові, Л.Ф., Гавриленко І.А. Применение попроцессного метода калькулирования себестоимости. *Регіональні перспективи*. 2001. №2. – С.128-129.
27. Лазаришина, І.Д. Удосконалення інституційних підходів до методики фінансового аналізу. *Фінанси України*. 2004. №1. – С.44-48.
28. Лень В. С., *Управлінський облік : навчальний посібник, 2-ге вид. виправл., К. : Знання – Прес, 2006. 317с.*
29. Лишиленко О. В., *Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2004. 254 с.*
30. Маковеев, А. П. Собівартість продукції в контексті технологічного розвитку промислового виробництва. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2003 . № 10. – С.15-18
31. Марени, Т. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 12. – С. 19-26
32. Моссаковский, В. О перспективах дальнейшего развития бухгалтерского учета в Украине. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2003. №6. – С.10-20.
33. Моссаковский, В. Система контроля затрат производства в современных условиях. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2002. №9. – С.29-35.
34. Овчаренко Р. В. Планування собівартості продукції машинобудування як елемент фінансового менеджменту підприємств. *Вісник Української академії банківської справи*. 2000 . №2. – С. 53
35. Панасюк В. М. Витрати виробництва: управлінський аспект: Монографія. Тернопіль: Астон. 2005. 288 с.
36. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ МФУ від 19 січня 2000р. № 27/4248. *Все о бухгалтерском учете*. 2000. №11(436).
37. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ МФУ від 2 листопада 1999р. № 751/4044. *Все о бухгалтерском учете*. 2000. №11(436).
38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 червня 1999р., № 996 – XIV. *Все о бухгалтерском учете*. 2000. №11(436).

39. Риндя А. Калькулювання собівартості: Спеціалізований випуск. *Податки та бухгалтерський облік*. 2006. № 2
40. Слюсарчук, Л. Методи распределения общепроизводственных расходов позаказной калькуляции. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2002. №8. – С.41-45.
41. Сопко В., Бухгалтерський облік : навч. посіб. 3-тє вид., переоб. і доп. К. : КНЕУ, 2000. 578с.
42. Стандарти бухгалтерського обліку в Україні: наказ МФУ від 31.03.99 р. № 87. *Все про бухгалтерський облік* . 2003. №14. С.2-79.
43. Стельмашук А. М., Бухгалтерський облік : теорія, практикум, тренінг. Навч. посібник. Львів: Новий Світ – 2000, 2019. 618 с.
44. Тарасенко Н. В., Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посіб. Львів: ЛБІ НБУ, 2000. 485 с.
45. Свидрук І. І., Миронов Ю. Б., Кундицький О. О. Теорія організації. Підручник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 176 с.
46. Теренова В.А. Методологические принципы применения нормативного метода учета затрат в международной практике. *Международный бухгалтерский учет*. 2002. №10(46). – С.2-4.
47. Філінков О. Розміри підприємств і собівартість продукції. *Економіка України*. 2003. №9. – С.42-46.
48. Череп, А. В. Методи управління витратами управління продукції та їх порівняльний аналіз. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2005. №11. – С. 67-72
49. Чумаченько, М. Дискусійні проблеми обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. №10. – С.3-8
50. Шандова Н.В. Використання собівартості для прийняття управлінських рішень. *Фінанси України*. 2003. №2. – С.97-103.
51. Шандова Н.В. Методичні аспекти організації управління витратами. *Фінанси України*. 2003. №12. – С.53-57.
52. Шевчук О.А., Державний фінансовий контроль бюджетних установ: навчальний посібник. Київ : нац. торг.-екон. ун-т, 2007. 216 с.

Додаток А

Strilets' A.V. Accounting and analysis of the supply of goods by the trading network. - Qualifying work of the bachelor. NNIBT "UABS", Sumy, 2020

The theoretical, methodical and practical aspects of the organization of the account and the analysis of presence and movement of the goods are investigated in work. The main purpose of this study is to develop recommendations for improving the accounting and control of the availability and movement of goods in pharmacies. The analysis of efficiency of use of current assets at the enterprise, in particular the goods is carried out.

The state of organization of primary, analytical and synthetic accounting of goods is analyzed, which allowed to form and propose proposals for improving the accounting and analysis of the company's supply of goods.

Key words: goods, inventories, turnover, initial cost, forecasting.

АНОТАЦІЯ

Стрілець А.В. Облік і аналіз забезпечення товарами торгівельної мережі. Облік і контроль наявності і руху товарів в аптеках – Кваліфікаційна робота бакалавра. ННІБТ «УАБС», Суми, 2020 р.

У роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку і аналізу наявності і руху товарів. Проведено аналіз ефективності використання оборотних активів на підприємстві, зокрема товарів.

Проаналізовано стан організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку товарів, що дозволило сформулювати і запропонувати пропозиції щодо вдосконалення обліку та аналізу забезпечення підприємства товарами.

Ключові слова: товари, товарні запаси, оборотність, первісна вартість, прогнозування.

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Показники ефективності використання оборотних активів
ТОВ «БОЛЬШОЙ ВОСТОК» за 2017–2019 рр.

Показник	Рік			Відхилення 2019р. до 2017р. (+/-)
	2017	2018	2019	
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	4,26	3,44	3,59	-0,67
Термін оборотності оборотних коштів, дні	84	104	100	16
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,72	4,45	4,06	-1,66
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	62	80	88	26
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	27,85	15,26	16,35	-11,50
Термін оборотності матеріальних запасів, дні	13	24	22	9
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,23	0,29	0,31	0,08
Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства	0,61	0,67	0,72	0,11
Рентабельність (збитковість) оборотних активів, %	-0,019	-0,020	0,001	0,02
Рентабельність (збитковість) матеріальних запасів, %	-0,121	-0,123	0,009	0,13
Операційний цикл, днів	65	104	110	45
Фінансовий цикл, днів	9	20	14	5

Додаток В

Таблиця В.1 – ГРАФІК ДОКУМЕНТООБОРОТУ З РУХУ ТОВАРІВ

Назва первинного документа	Отримання, складання та передавання документа		Служби, які використовують та обробляють документ			Надходження документа до бухгалтерії та обробка його		
	Відповідальна особа за отримання та складання документа	День передавання на обробку	Служба, яка приймає документ	Операція з документом	Кому та коли передано документ	Час приймання	Обробка документа	Кому та коли потрібно передавати
Рахунок постачальника	Касир щодня	У день одержання	Комерційна служба	Контроль-акцепт	бухгалтерія	Щодня до 16.00	Оплата	На другий день після одержання
Рахунок-фактура постачальника	бухгалтер	У день одержання	бухгалтер	Формування роздрібноі ціни	Матеріально-відповідальна особа	У день одержання	Прийом товару	На другий день після закінчення звітного періоду
Накладна на відпуск товару в порядку дрібного опту	бухгалтер	У день відпуску товару	бухгалтер	Визначення суми до розрахунку	Матеріально-відповідальна особа	У день відпуску товару	накопичення	У день відпуску товару
Квитанція до прибуткового касового ордеру	Касир щодня	У день одержання виручки	Матеріально-відповідальна особа	накопичення	бухгалтерія	У день одержання	Складання звіту	На другий день після закінчення звітного періоду
Товарно-грошовий звіт	Матеріально-відповідальна особа	В день закінчення звітного періоду	бухгалтер	Перевірка та обробка	бухгалтерія	На другий день після закінчення звітного періоду	Занесення до комп'ютерної бази даних	У день одержання